

POLITICĂ & GEOPOLITICĂ

BULETIN INFORMATIV
Nr. 2, Octombrie 2014

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

EDITORIAL

Ultimii dintre pacificatori sau tălmăcirea și transformarea unui mandat desuet

Eduard
ȚUGUI,

IDS "Viitorul"

Forțele Mixte de Menținere a Păcii (FMMP) din Republica Moldova și întregul mecanism de administrare a Zonei de Securitate din estul Republicii Moldova reprezintă ultima dintre cele patru misiuni de pacificare conduse de Rusia în spațiul post-sovietic. Două dintre aceste misiuni, din Tadjikistan și Abhazia/Georgia, au fost mandatate de către o parte dintre membrii Comunității Statelor Independente (CSI), celelalte două, din Osetia de Sud/Georgia și Transnistria/Republica Moldova, au fost instituite ca urmare a unor Acorduri bilaterale dintre Rusia și Georgia, respectiv Republica Moldova. Preocupările pentru FMMP au crescut pe măsura trecerii timpului și reasezării arhitecturii regionale de securitate, dovadă că criza din Ucraina a redescoperit noi dimensiuni ale militarilor ruși desfășurați în CSI, implicit al Grupului Operativ al trupelor Ruse din Transnistria și al contingentului de militari din cadrul FMMP. Interesul pentru această misiune a crescut în mod firesc după ce oficialii de la Moscova anunță că în perioada 17-23 octombrie 2014, va avea loc rotația planificată a contingentului militar rus din cadrul FMMP, substituie care se desfășoară pe o lungime de 60 km și o lățime de 20 km în perimetrul Zonei de Securitate. Doar că în cadrul acestui interes sporit pentru FMMP și Zona de Securitate din Republica Moldova, dificultățile apar la interpretare, unde se conturează două demersuri oarecum concurente și anume de tălmăcire și transformare a unui mandat care dacă a existat, nu mai este actual.

MANDATUL

FMPP și Zona de Securitate din Republica Moldova nu sunt instituite în baza unui mandat internațional clasic și părțile participante la misiunea de pacificare nu

sunt imparțiale. Doar existența acordului părților, cel de-al treilea principiu al unei misiuni de pacificare definită de către Organizația Națiunilor Unite (ONU), poate fi atestat documentar în cadrul FMMP, acord care înseamnă *Acordul privind principiile reglementării pașnice a conflictului militar în regiunea transnistreană a Republicii Moldova* din 21 iulie 1992. După o neglijare a primelor două principii internaționale care stau la baza operațiunilor de pacificare, Acordul din 21 iulie reprezintă singura aparență de legitimitate a FMMP și, totodată, constituția pentru întreaga Zonă de Securitate.

Astfel, Acordul prevede încetarea imediată a focului și separarea părților implicate în conflict prin crearea unei Zone de Securitate. În scopul realizării prevederilor stipulate în Acord, implicit asigurarea regimului de securitate în Zonă, a fost instituită Comisia Unificată de Control (CUC), formată din reprezentanții celor trei părți care participă la reglementare (Republica Moldova, Federația Rusă, administrația de la Tiraspol). Acordul din 21 iulie 1992, statutul și regulamentul CUC, adoptate în conformitate cu acordul, prevăd că Comisia Unificată de Control conduce întreg mecanismul de securitate din regiune, asigură controlul asupra respectării regimului de încetare a focului, este responsabilă de realizarea tuturor înțelegerilor legate de Zona de Securitate, monitorizează permanent situația din Zona de Securitate, precum și contribuie la reglementarea pașnică a diferendului transnistrean.

CUC, prin hotărârile sale a stabilit ulterior coordonatele concrete ale Zonei de Securitate de-a lungul râului Nistru, pe un perimetru cu lungimea de 225 kilometri și lățimea de 12-20 kilometri. De asemenea,

conform prevederilor Acordului din 21 iulie 1992, prin hotărârile CUC, au fost create și introduse în Zona de Securitate FMMP, compuse din trei contingente: a Forțelor Armate ale Federației Ruse, Forțelor Armate ale Republicii Moldova și ale administrației de la Tiraspol. După care, pentru a „internaționaliza” mecanismul de securitate și negocierile, sunt capacitate OSCE și Ucraina ca observatori la administrarea Zonei de Securitate, după cum este instituit formatul de negocieri „3+2”.

TĂLMĂCIREA

Diplomația rusă înseamnă o altă ligă pentru diplomațiile statelor CSI cu misiuni de pacificare pe teritoriul lor, în timp ce capacitățile militare ale Rusiei au făcut diferența în plan militaro-strategic în spațiul post-sovietic. Astfel, pentru Rusia nu a fost dificil să tălmăcească în timp mandatul acestor misiuni, cel puțin în cazul Georgiei și Republicii Moldova. În Osetia de Sud și Transnistria, au fost, conform terminologiei internaționale, misiuni de „impunere a păcii”, (Rusia a impus această pace prin Declarația de la Soci din 24 iunie 1992 și, respectiv, Acordul de la Moscova din 21 iulie 1992), au fost numite oficial „misiuni de menținere a păcii” și au devenit în timp misiuni complexe de „state building”. Rusia a recunoscut independența Osetiei împreună cu cea a Abhaziei și consolidează regimul neconstituțional de la Tiraspol, a căror reprezentanți se pregătesc de momentul când Moscova le va recunoaște independența. Totodată, Rusia niciodată nu a dorit să negocieze transformarea acestor misiuni în cadrul unui mandat civil internațional.

La 16 octombrie 2014, declarat deranjat că unele forțe politice din Europa sunt obsedate de ideea transformării misiunii de pacificare din Republica Moldova. Departamentul de informații al Ministerului de Externe de la Moscova se declară nevoit să constate printr-un comunicat că mandatul actual al misiunii de menținere a păcii este departe de a fi epuizat. Mai mult, același text încearcă să

convingă întreaga lume că Rusia, Moldova, Transnistria și Ucraina, care s-a alăturat mai târziu, s-au înțeles la momentul constituirii misiunii de pacificare că transformarea acestora va fi posibilă doar când vor fi create condițiile pentru înțelegerile politice referitoare la reglementarea conflictului transnistrean. Astfel de condiții, se mai precizează în comunicat, au existat în anul 2003, când Bruxelles-ul și Washington-ul au determinat Republica Moldova să renunțe la semnarea „Memorandumului Kozak”, dar acum demersurile pentru transformarea misiunii de pacificare au doar scopul de a scoate contingentul militar rus din zona de conflict.

Tot la 16 octombrie 2014 apare o notă informativă a delegației Tiraspolului la CUC, care, în fond, încearcă, de asemenea, să tălmăcească mandatul misiunii de pacificare din Zona de Securitate, mai exact mandatul CUC. CUC nu se reunește din luna septembrie din cauza acestei răstălmăcirii de mandat, din cauză că delegația de la Tiraspol nu acceptă includerea pe ordinea de zi a ședințelor ordinare a chestiunilor legate de libera circulație a persoanelor în Zona de Securitate, garantată de Acordul din 21 iulie 1992 și alte documente ulterioare relevante. Printr-o declarație anterioară, Tiraspolul încearcă să limiteze prerogativele și funcțiile CUC, interpretând art. 5.1 al Acordului din 21 iulie 1992, la care face trimitere Chișinăul, ca nefiind de competența Comisiei, deoarece acesta vizează nu doar libera circulație a persoanelor dar și a bunurilor și serviciilor, libertăți care antrenează sectoare ce nu țin de competența CUC, cum ar fi transporturile sau telecomunicațiile.

TRANSFORMAREA

Nu știm exact la care forțe și mișcări din Europa face trimitere exactă documentul emis de MAE al Rusiei la 16 octombrie curent, dar transformarea misiunii de pacificare promovată de către o bună parte a societății civile din Republica Moldova, inclusiv de către IDIS „Viitorul”, nu are scopul de a scoate contingentul militar rus din zona

de conflict. **Scopul este de a soluționa pașnic un conflict din Europa**, după cum prevede art. 7 al Acordului din 21 iulie 1992, iar pentru ca acest lucru să fie posibil este nevoie pe termen scurt de a respecta întocmai textul Acordului, iar pe termen mediu și lung de a transforma etapizat FMMP, în cadrul unui proces complex de reglementare a conflictului transnistrean.

Transformarea etapizată a mecanismului de administrare a Zonei de Securitate, implicit înlocuirea treptată a FMMP cu o misiune civilă internațională, este o precondiție pentru reglementarea pașnică a conflictului, un mijloc și nu un scop în sine. Zonele cu statut juridic special, cum sunt zonele de securitate, sunt jurisdicții temporare într-o lume divizată în state-națiuni, drept pentru care o misiune de pacificare într-o asemenea zonă nu poate să fie desfășurată veșnic. Fie este o misiune de succes și atunci își încheie mandatul integral, fie este declarată incapabilă și este înlocuită cu o alta, fie se transformă de la una militară în una civilă, care, la rândul său, este desfășurată până la auto-lichidare. Doar într-o asemenea perspectivă poate fi înțeles demersul societății civile din Republica Moldova de transformare a FMMP din Republica Moldova, drept pentru care acesta înseamnă și un apel la partenerii Republicii Moldova în reglementarea conflictului transnistrean:

- ♦ *Federația Rusă.* La fel ca și MAE al Rusiei, credem că retragerea imediată și cu orice preț a contingentului de militari ruși din cadrul FMMP nu va duce la stabilizarea Zonei de Securitate și la reglementarea pașnică a diferendului transnistrean, mai ales dacă Rusia nu dorește acest lucru. Dimpotrivă, solicităm inițial Rusiei să onoreze prevederile Acordului din 21 iulie 1992, după care, participarea la un proces de transformare a misiunii de pacificare. Chiar dacă diplomații ruși au impus Republicii Moldova un document interpretabil, în care se substituie ușor categoriile de „părți” și „părți conflictuale”, Acordul din 21 iulie 1992

este un document semnat între Rusia și Republica Moldova, drept pentru care acestea sunt primele responsabile de situația din Zona de Securitate. Rusia și Republica Moldova s-au angajat să reglementeze pașnic conflictul militar din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, capacitând treptat în acest proces administrația de la Tiraspol, OSCE, Ucraina, ulterior SUA și UE. Astăzi, Rusia își declină orice responsabilitate pentru Zona de Securitate și reglementarea conflictului, boicotând împreună cu Tiraspolul formatul „5+2” și ședințele CUC, iar singurul format de negocieri activ este bilateral între Chișinău și Tiraspol, fără participarea oficială a Rusiei. Rusia desfășoară rotația contingentului de militari din FMMP și, în același timp, limitează prin vocea Tiraspolului prerogativele CUC, instituție pe care art. 2.4 al Acordului din 1992 o face responsabilă de încălcarea tuturor prevederilor documentului. Mai mult, Rusia nu exclude posibilitatea recunoașterii independenței Transnistriei, iar la 1 octombrie 2014, Evghenii Șevciuk și Dmitrii Rogozin deschideau expoziția „Transnistria - frontieră rusă”, în incinta Muzeului Central al Forțelor Armate ale Federației Ruse. Conform Acordului din 1992, acest contingent de militari are funcția de a contribui la soluționarea pașnică a conflictului transnistrean, nu de a proteja articularea unei granițe în Zona de Securitate, în timp ce neparticiparea la negocieri în formatul „5+2” și CUC este contrară înțelegerilor existente și improprie pentru statul ce vrea să fie un centru civilizațional stabilizator într-o lume multipolară.

- ♦ *Administrația de la Tiraspol.* Înțelegem noul context regional în care s-a pomenit regiunea transnistreană și potențialul impact al participării Republicii Moldova și Ucrainei la o zonă de comerț liber aprofundat cu Uniunea Europeană. Dar delicata situație în care s-a pomenit această regiune este cauzată în cea mai

mare măsură de autoizolarea acesteia, în timp ce gestionarea situației prin acțiuni ostile în raport cu Republica Moldova și Ucraina, prin instituirea unor noi puncte de control în ZS, prin terorizarea școlilor de sub jurisdicția Chișinăului sau prin tălmăcirea statutului CUC, nu poate fi sustenabilă. Republica Moldova și Ucraina sunt state independente care și-au ales un viitor european, este un drept al lor, nu puteți cere o recunoaștere a independenței de la aceste state pe o frontieră desenată printr-un „decret prezidențial” din 10 iunie 2013. Ucraina și Republica Moldova au semnat un Tratat cu privire la frontiera de stat din 18 august 1999, în timp ce o Comisie mixtă moldo-ucraineană, care s-a întrunit deja în 56 de ședințe, administrează demarcarea frontierei moldo-ucrainene. Un „divorț civilizat” pe care îl solicitați de la oficiul stării civile de la Moscova, nu poate să aibă la bază acea „lege cu privire la frontiera de stat”. Cum vedeți, acest divorț în raionul Bender, raion cu regim sporit de securitate, dincolo de dorința de a muta Sovietul Suprem acolo, cum vedeți raionul Dubăsari și pământurile fermierilor moldoveni de după traseul Tiraspol-Camenca și cât de civilizat poate fi un divorț în cazul școlilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană? Indiferent cum se va soluționa diferendul transnistrean, a cărui finalitate nu aveți cum să o cunoașteți, este nevoie de multă prudență în acțiuni și declarații, mai ales că negocierile pașnice, complexe și constructive reprezintă singura reprezentă singurul demers rațional într-un asemenea context.

- ♦ *Societatea din regiunea transnistreană.* Împărtășim îngrijorările societății din regiunea transnistreană, pe care le trăiesc și o bună parte din cetățenii din dreapta Nistrului, referitoare la tensionarea situației din regiune și din Republica Moldova. În acest context, facem apel la organizațiile societății civile din regiunea transnistreană, dintre cele care din anul 2006 participă la proiecte comune cu partenerii din dreapta Nistrului, să contribuie la liniștirea spiritelor războinice din stânga Nistrului, nu să le inflameze. Singurul lucru rațional la îndemâna societății civile este de a chema la calm și rațiune decidenții, printr-un mesaj care să exprime clar că cetățenii nu doresc să repete o fază militară a conflictului.
- ♦ *Partenerii euroatlantici.* Solicităm partenerilor euroatlantici să actualizeze demersurile de angajare la soluționarea diferendului transnistrean, reieșind din acest context complex și dificil pentru Republica Moldova. Negocierile legate de acest conflict din raioanele de est ale Republicii Moldova nu mai sunt demult doar o problemă internă a statului moldovenesc, în timp ce Acordul de Asociere nu este doar o opțiune comercială a Republicii Moldova. Lumea euroatlantică trebuie să apere acele valori pe care le promovează în regiune, în timp ce un parteneriat puternic și de durată cu Republica Moldova trebuie să însemne și un angajament solid de securitate, implicit o participare mai activă la transformarea operațiunii de pacificare. 🌐

POLITICĂ

Tema Uniunii Europene în discursul partidelor pro europene în ajunul alegerilor parlamentare din 2014

**Cornel
CIUREA,**

politolog, expert
IDIS "Viitorul"

1. CONTEXTUL GEOPOLITIC ȘI CRIZA DIN UCRAINA ÎN ABORDAREA PARTIDELOR PRO EUROPENE DIN R. MOLDOVA

Semnarea și ratificarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană se produce într-un context geopolitic care deocamdată a avantajat Chișinăul – criza din Ucraina a grăbit procesul de semnare a documentului. Situația geopolitică existentă încurajează continuarea promovării integrării europene, dar solicită în același timp abilitatea diplomatică de a menține colaborarea cu Rusia.

Totodată, conflictul dintre autoritățile de la Kiev și insurgenții din sud-estul Ucrainei, secondați neoficial de trupele rusești, ridică noi provocări în fața partidelor politice din Republica Moldova. În timpul campaniei electorale fiecare partid va fi nevoit să-și precizeze poziția față de ostilitățile din regiune. Dificultatea majoră rezidă în imposibilitatea de a formula o poziție tranșantă pe diverse chestiuni legate de acest război. Partidele din R. Moldova sunt constrânse să susțină într-o manieră univocă autoritățile din Ucraina deoarece acest conflict comportă similitudini izbitoare cu diferendul transnistrean, somând R. Moldova să acorde susținere părții agresate de Rusia. În același timp, o poziție radical antirusească favorizează riscul iritării inutile a Moscovei în condițiile în care R. Moldova este slab pregătită să înfrunte sancțiunile economice și politice rusești. Poziția tranșantă a președintelui Nicolae Timofti, la summit-ul de la Minsk, îndreptată împotriva sancțiunilor economice rusești nu pare să descrie comportamentul tipic al partidelor politice proeuropene din R. Moldova.

Popularitatea impresionantă a lui Putin din sondajele de opinie publică realizate în Republica Moldova reprezintă un alt obstacol major pentru formularea tranșantă a unei poziții net pro-ucrainene. Astfel, mesajul partidelor proeuropene pentru electoratul din RM urmează să cuprindă critica sancțiunilor economice ale Rusiei față de produsele moldovenești, dar ele vor include, de asemenea, exprimarea speranței că aceste relații se vor ameliora după alegeri, datorită unor negocieri purtate cu Federația Rusă, inclusiv, pe chestiuni economice.

2. PARADOXUL ACORDULUI DE ASOCIERE – NECESAR DAR IMPOPULAR

Demersul pro/anti - european al partidelor politice din Republica Moldova este divers în actuala campanie electorală. PLDM exprimă susținerea necondiționată pentru implementarea Acordului de Asociere, ireversibilitatea integrării europene și continuarea parcursului spre obținerea deplină a calității de membru a UE. PCRM pledează pentru renegocierea Acordului de Asociere, fiind, în principiu, favorabil integrării europene ca proces de modernizare a țării, refuzând ratificarea Acordului de Asociere. Partidul Socialiștilor din Republica Moldova respinge categoric implementarea Acordului de Asociere și pledează pentru integrarea țării noastre în spațiul estic. Partidul Liberal susține integrarea europeană dar o vede preponderent ca un proces de apropiere de România. Poziția PDM în chestiunea integrării europene este una de mijloc, ea fiind în mod tradițional moderată.

Tabăra adversarilor ideii europene s-a mărit grație unei creșteri surprinzătoare în preferințele alegătorilor a lui Renato Usatî și a partidului condus de el. Această apariție politică consolidează considerabil echipa prorusească și reprezintă un risc major pentru partidele proeuropene din două puncte de vedere – ca posibil aliat al unei viitoare coaliții prorusești și ca un puternic transmițător de mesaje prorusești în timpul campaniei electorale.

Promovarea Acordului de Asociere reprezintă o sarcină extrem de dificilă pentru partidele proeuropene din varii motive:

- Este un document tehnic și greu inteligibil.
- Nu descrie felul în care R. Moldova va beneficia de finanțări.
- Intră anevoios în vigoare și creează o sumedenie de structuri birocratice

(Consiliu de Asociere, comitete, subcomitete).

- Aduce în discuție relațiile cu Rusia și întregul spațiu post-sovietic.

Experiența ONG-urilor în promovarea și explicarea Acordului de Asociere în rândul populației și administrației publice locale demonstrează că interesul pentru acest document este destul de scăzut, iar în unele regiuni (Bălți, Comrat) se înregistrează chiar și manifestarea unei agresivități nedisimulate față de acest document. Din această cauză, pentru unele partide proeuropene acest subiect nu va figura printre principalele subiecte ridicate, fiind preferate cele de ordin intern – relațiile dintre partide, politica socială, planurile viitoare, reforma în educație etc. Astfel, deși Acordul de Asociere divizează partidele în două tabere adverse, campania electorală nu va putea fi axată în totalitate pe această tematică. 🌐

GEOPOLITICĂ

Republica Moldova și recroirea „cordonului sanitar” între Occident și Rusia

Alexandru
BALTAG,

expert
independent

Destrămarea URSS a redus din suprafața teritorială a Rusiei destul de mult în partea sa de Vest și de Sud, astfel încât, după cum menționează Halford Mackinder, Moscova a pierdut controlul total asupra Heartland-ului, care era „propria sa garnizoană în perioada sovietică”. În prezent, ea încearcă cât de cât să-și consolideze același Heartland, prin influențarea totală a teritoriilor ex-sovietice din Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală, ceea ce reprezintă una din principalele drame geopolitice pe continentul european.

Istoria tumultuoasă a Rusiei a determinat ca aceasta să aibă o gândire mai mult geografică, decât politică¹, iar lipsa de frontiere sigure (*lipsa vreunui prag natural, cum este marea sau muntele*) în partea sa de Vest și de Sud determină ca aceasta să fie mereu în expansiune. Altminteri, Moscova riscă cu propria cotropire. La fel, Rusia, care la moment se află într-un declin economic și socio-demografic, încearcă să ascundă acest regres cu o politica externă agresivă,

¹ Din raportul lui Grigore Gafencu, Ambasadorul Plenipotențiar la Moscova, adresată lui Mihail Manoilescu, Ministru al afacerilor externe al României (1940): „Politica externă a Sovietelor, cu mai multă stăruință și mai puține scrupule ca oricare alta, e „realistă”, adică urmărește de aproape schimbările și profită de toate ocaziile. Noi am fost educați - a face diplomație, înseamnă a spune, după împrejurări, cuvinte bune sau rele. Nici unele, nici altele nu au trecere aici. Noi luptăm cu argumente, ei așteaptă ocazii. Nu discută, ci stau la pândă. Ce ne rămâne de făcut? Toți șefii de misiune vecini cu Rusia, asiaticii, ca și scandinavii, mi-au mărturisit teama lor de uimitoarea putere de expansiune a Uniunii Sovietice. În opoziție - cu mulțimea al cărei nivel de viață nu a crescut și a cărei înfățișare sărăcăcioasă a rămas aceeași, statul sovietic se întărește și e în creștere.”

influențată deseori de conceptele geopolitice ale lui Karl Haushofer, care spune că „*numai națiunile slabe și în declin caută să aibă frontiere stabile*”. Or, conceptul de „*Lumea rusă - Pycckuū Mup*”, care reprezintă politica de stat a Moscovei, se înscrie perfect în această logică, precum că frontierele nu constituie decât niște piedici temporare (și/sau formale) pentru stăpânire. În consecință, ar trebui tratat cu maximă seriozitate ceea ce spunea George N. Curzon că războaiele la frontiere vor spori numeric, etapă în care „*ambițiile unui stat vor ajunge într-un conflict acut și ireconciliabil cu cele ale altui stat*”, evenimente pe care le urmărim în prezent în spațiul est-european și caucazian.

Mackinder, geograf britanic și adept al idealismului lui Woodrow Wilson, considera că pentru a păstra un echilibru de putere în Eurasia, este nevoie de o centură - tampon de state independente în Europa de Est, care ar apăra restul Europei de Rusia și viceversa și care ar îndepărta Rusia de Bosfor și Dardanele, implicit de spațiul de influență occidental, care este întruchipat cu „libertate și prosperitate”. În zilele noastre observăm că politica UE în Europa se bazează pe această idee, că puterea echilibrată și nu dominația determină siguranța și pacea între Rusia și Occident, ceea ce implicit presupune stabilirea unei „*zone tampon*” între aceste două mari puteri și civilizații. Or, actuala confruntare dintre Occident și Rusia se datorează extinderii ideologiei occidentale spre Est (*extinderea NATO și UE*), care s-a lovit de civilizația rusească, fapt ce duce la regândirea ordinii în Europa prin redesenarea spațiilor hegemonice de marile puteri în sens economic, politic și militar.

În ceea ce privește „zona tampon”, menționată mai sus, conform definiției, aceasta este formată dintr-un stat sau mai multe state și reprezintă spațiu între două superputeri rivale, care are drept scop preîntâmpinarea izbucnirii unui conflict între acestea. În sensul clasic al definiției, statele sau statul, care fac parte din zona tampon, trebuie să aibă o independență reală și o politică externă neutră, care o deosebește de cea a statelor satelit. Însă, în contextul confruntării actuale dintre Occident și Rusia în Europa de Est, noțiunea de „zona tampon” este diferit interpretată la Moscova și în capitalele occidentale. Or, Rusia pretinde și în continuare că are interese vitale în această zonă (în special Ucraina și Belarus), plasându-se ca stat conducător al civilizației slave.

Ceea ce se întâmplă acum în Ucraina, dar și în Moldova, reprezintă o luptă dintre civilizații (*civilizația occidentală vs. civilizația slavă*), care se suprapune, de fapt, cu rivalitatea dintre două superputeri. Însă, rațiunea politică dictează ca marile puteri să oprească confruntarea dintre Vest și Est și pe termen scurt și mediu să fie recroită o nouă ordine în Europa conform noilor realități. Or, acest lucru presupune instaurarea unei „zone tampon”, care, în realitate nu va putea exista în sensul definiției de mai sus și va fi înlocuită cu conceptul de „stat satelit”, care se referă la un stat ce este în mod oficial independent, dar în practică subiect al dominației străine. Ultimele evenimente din Ucraina, dar și din R. Moldova arată că pe termen scurt și mediu am putea vedea transformarea acestei zone într-un „cordon sanitar” cu regimuri aservite, care va prelungi tranziția politico-economică în Moldova și va asigura o stabilitate geopolitică aparentă pentru o perioadă de timp.

Zic pentru o perioadă de timp, deoarece acest „cordon sanitar” va reprezenta și în continuare un teren de luptă între Vest și Est, faza activă fiind amânată pentru o perioadă mai târzie, deoarece resursele naturale

vitale limitate, suprapopularea planetei, progresele tehnologice, inclusiv cele militare, determină ca lupta și competiția pentru spațiu să fie „eternă”. Iar noi, cei din RM, trebuie să înțelegem că geografia, și nu idealismul și sentimentalismul, este principalul mijloc de a evalua primejdiile și oportunitățile unei țări. Geostrategul american Nicholas Spykman menționa în acest sens că „*societatea internațională nu are o autoritate centrală, care să mențină legea și ordinea*”.

Elita din Moldova trebuie să înțeleagă că țara nu va putea supraviețui mult timp dacă va avea rol de „cordon sanitar” între două mari puteri, deoarece atât în SUA și UE, cât și în Rusia se conștientizează faptul că pentru a-și menține statutul, trebuie să fie mereu în mișcare și să-și extindă influența, lucru care transformă automat „cordonul sanitar” în „câmp de luptă” cu consecințe imprevizibile (*suprimarea așa-numitei „zone tampon” între Est și Vest*). Și, Washington, Moscova, Berlin și Bruxelles înțeleg că altminteri este imposibil să te impui ca lider la nivel global și continental. În acest context, este oportun să-l cităm pe analistul politic american John Mearsheimer, care scria că „*a susține că expansiunea este în mod inerent o greșală, e totuna cu a spune că toate marile puteri au înțeles greșit, în ultimii 350 de ani, cum funcționează sistemul internațional*”.

Prin urmare, acum, când are loc recroirea unui nou „cordon sanitar” între Occident și Rusia, ca urmare a situației în jurul Ucrainei, RM trebuie să utilizeze toate oportunitățile și resursele pentru a fi decupată din această zonă și inclusă în sfera de influență a Occidentului, așa numită „zonă tampon” între Est și Vest îngustându-se în limitele granițelor Ucrainei și Belarusului. Deoarece, mai degrabă sau mai târziu acest „cordon sanitar” va fi reîmpărțit de către Occident și Rusia fără participarea noastră și cu un risc major de a nu fi în favoarea noastră. În plus, această reîmpărțire a sferelor de influență este necesară Moscovei pentru propria securitate, deoarece istoria tumultoasă a

Rusiei și luptele sângeroase pentru libertate cu nomazii cuceritori le-au implantat rușilor o „frică paranoică față de noțiunea de invazie”.

Geografia și istoria demonstrează că Rusia nu poate fi niciodată neglijată, așa cum aceasta, în comparație cu alte imperii, s-a extins continuu, s-a prăbușit și a reînviat de mai multe ori. Rusia, în comparație cu alte puteri mondiale, de cele mai multe ori ducea războaie cu dușmanii pe propriile sale teritorii sau în imediata vecinătate. Iată de ce rușii sunt o națiune care, într-un fel sau altul, sunt mereu în război cu cineva. Având temeuri de securitate, în prezent, în rândul elitei politice ruse nu a fost abandonată ideea unui nou ciclu de expansiune, în special pentru a se reabilita după pierderile de după destrămarea URSS și a colapsului economic din anii 90. Or, euro-asianismul, care a înlocuit ideologia comunistă, reprezintă o nouă politică de expansiune a Moscovei pentru popoarele ex-sovietice, care are drept scop suprimarea diferențelor dintre diverse zone ex-sovietice. În acest context, rușii par să accepte starea de „militarizare în profunzime” a societății lor (*pe timpul lui Putin bugetul militar a crescut de patru ori*) și „căutarea interminabilă a siguranței prin crearea unui imperiu terestru”. La fel, Moscova nu va renunța niciodată la apartenența sa la Europa (*2/3 din populația Rusiei trăiește în partea europeană a acesteia*), fapt pentru care expansiunea acesteia spre Ucraina și Moldova nu se va opri, până când

nu se va ciocni de linia de frontieră a zonei de influență a UE și NATO și cu civilizația occidentală propriu-zisă.

Prin urmare, RM de pe acum trebuie să facă pași concreți și curajoși pentru ca pe termen scurt să fie inclusă în sfera de influență a Occidentului și decupată de pe harta eventualei „zone tampon”, care se prefigurează între Vest și Est. Primele acțiuni, ce ar putea fi întreprinse de Chișinău în acest sens, ar fi:

- Convingerea UE (Germania), ca împreună cu Rusia să revină la prevederea din Memorandumul de la Meseberg (2010) ce ține de conflictul transnistrean. Or, acest dosar fiind unul din cele mai puțin dificile din spațiul ex-sovietic și Europa de Est, ar putea reprezenta o posibilitate pentru Occident și Rusia să-și restabilească încrederea pierdută. La fel, un eventual succes al acestei acțiuni, ar deschide noi căi de compromis între Est și Vest ce țin de situația din Ucraina și stabilizării situației din zonă.
- Obiectivul de integrare a R. Moldova în structurile occidentale și decuparea noastră din așa numita „zonă tampon” să nu depindă de reglementarea conflictului transnistrean, îndeplinirea acestei sarcini presupunând chiar și înghețarea conflictului și securizarea frontierei pe Nistru, scenariul asemănător cu cel cipriot. 🌐

INTERVIU

Politica de integrare a minorităților etnice trebuie să fie sistemică și consecventă

Dr. Svetlana MIRONOVA,
șefa
reprezentanței
Centrului pentru
Drepturile
Omului, Comrat

- La data de 18 septembrie a fost organizat primul Forum al minorităților etnice din Republica Moldova. Care sunt, în opinia Dumneavoastră, rezultatele acestui forum în problema integrării minorităților etnice?

- Trebuie să subliniem faptul că organizarea periodică a evenimentelor de acest gen este obligatorie, deoarece este dificil de obținut rezultatele dorite doar în urma organizării conferințelor și dezbaterilor din considerentul că la astfel de activități participă un număr limitat de participanți care, ulterior, nu comunică rezultatele discuțiilor tuturor reprezentanților propriei etnii. Sunt necesare mai multe evenimente la scară largă pe întreg teritoriul statului, și anume zilele culturii ucrainene, găgăuze, ruse.

Convocarea periodică a forumurilor nu este în stare să soluționeze problema integrării minorităților etnice în societatea moldovenească. Grupurile etnice nu mai primesc informații obiective despre activitățile altora, fapt care explică acest sentiment de neîncredere.

- În ce mod astfel de evenimente ar putea stimula soluționarea problemei de integrare a găgăuzilor?

- În cazul în care aceste activități se vor desfășura sistematic, pe o perioadă mai îndelungată, iar rezultatele acestor evenimente vor fi reflectate pe larg în societate și vom asista la punerea în practică a rezultatelor acestor acțiuni, vom putea să vorbim despre realizarea unor performanțe. Astăzi, putem afirma că activitățile care ar determina integrarea minorităților etnice nu sunt realizate sistematic și duc lipsă de consecvență. Această activitate

a fost transferată pe plan politic, fapt care a adăugat nuanțe negative în relația interetnică.

Este important să se vorbească despre găgăuzi ca despre un popor foarte harnic și această informație trebuie răspândită oriunde. Firește, la momentul de față, se constată faptul că autoritățile centrale nu și-au onorat promisiunile cu privire la rezolvarea neconcordanței între Legea cu privire la statutul juridic special al Găgăuziei și legislația națională. În decursul a 20 de ani nu s-au înregistrat succese deosebite privind armonizarea legislației ce ție de autonomia găgăuză. Autoritățile vin doar cu promisiuni electorale care, ulterior nu sunt realizate. În al doilea rând, autonomia devine o monedă de schimb în lupta politică.

- Care sunt problemele care împiedică integrarea găgăuzilor în societatea moldovenească?

- În primul rând, insuficiența informațională și acțiunile unor lideri politici care opun găgăuzii întregii societăți moldovenești constituie elemente definitorii care împiedică integrarea găgăuzilor. În al doilea rând, o problemă majoră rămâne a fi subiectul lingvistic. Găgăuzii au fost supuși rusificării. Federația Rusă este și acum, practic, singura țară care are un impact foarte mare asupra populației regiunii găgăuze (rezultatele referendumului din 2 februarie 2014 la care circa 98% din cei care au votat au susținut ideea aderării la Uniunea Vamală demonstrează această idee).

Totuși, nu trebuie trecut cu vederea faptul migrării populației din satele moldovenești, aflate aproape de regiunea autonomă găgăuză, spre Comrat, Vulcănești sau alte

localități mari găgăuze. În același timp, găgăuzii migrează spre Federația Rusă, fiind înlocuiți de moldoveni în Găgăuzia. Acest proces ar însemna un cadou neașteptat pentru autoritățile centrale. După aproximativ 5-8 ani, nu va mai fi nevoie de a efectua anumite evenimente pentru integrarea găgăuzilor, deoarece aceștia ar putea fi asimilați (probabil).

- Care ar trebui să fie politica guvernului față de minoritățile etnice?

- Politica de stat cu privire la integrarea găgăuzilor ar trebui să fie sistemică și consecventă. În cele din urmă, să fie

ratificată Carta pentru minoritățile etnice și a limbilor minorităților etnice, să fie luate în considerare măsuri concrete pentru a le pune în aplicare. Să fie oferite garanții pentru aplicarea în continuare a legii privind funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul statului și a legislației care se referă la protejarea drepturilor minorităților etnice. Activitățile trebuie să se bazeze nu numai pe atitudinea de toleranță reciprocă, dar, de asemenea, pe dezvoltarea relațiilor de prietenie și evitarea autoizolării grupurilor etnice. Politica lingvistică trebuie să fie echilibrată și asigurată predarea calitativă a limbii de stat reprezentanților grupurilor etnice. 🌐

Acest buletin informativ apare în cadrul proiectului “Găgăuzia și Transnistria în vizorul societății civile în contextul procesului de Integrare Europeană”, finanțat de National Endowment for Democracy (NED).

Proiectul are drept scop să anticipeze și să elaboreze analize de politici care să conducă la avertizarea factorilor de decizie, societății, instituțiilor internaționale și altor părți interesate, cu privire la crize potențiale sau latente, precum și riscurile imediate și provocările în zonele cele mai importante ale vieții social-politice din Republica Moldova (Transnistria și Găgăuzia).

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

